

KOHTI SUJUVAMPAA KIELTEN JA KULTTUURIEN KANSSAKÄYMIÄ

Sanna Hirvonen

Kehittämishankeraportti

Toukokuu 2006

JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Hirvonen, Sanna	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 37	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Kohti sujuvampaa kielten kulttuurien kanssakäymistä		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja(t) Blom, Sinikka		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Tämä toimintaympäristön kehittämisen opintokokonaisuuteen kuuluva Kehittämishanke on tehty Jyväskylän ammattikorkeakoulun opettajakoulutuksessa keväällä 2006. Kehittämishankkeen tavoitteena on edistää kieltenopetusta ammattikorkeakoulussa tutkimalla, kuinka opetusta voitaisiin kehittää kulttuurienvälisen viestinnän ja työelämälähtöisyyden näkökulmasta. Kehittämishanke toteutettiin case -tutkimuksena Seinäjoen ammattikorkeakoulun Kauhavan Yrittäjyyden yksikössä. Case – tutkimukseen kuului kysely, jolla kartoitettiin viimeisen vuoden opiskelijoiden näkemyksiä kielten opetuksesta opiskelija-vaihdon jälkeen. Kyselyn tulosten perusteella suunnitellaan sisältöä ja opetusmenetelmiä viimeisen vuoden valinnaiselle kielten opintojaksolle. Case –tutkimuksina tehtiin myös kaksi erilaista opetuskokeilua, joissa pyrittiin tuomaan lisää kulttuurienvälisyyttä kielten opetukseen. Ensimmäisessä case –tutkimuksessa saksalaiset vaihto-opiskelijat toimivat apuopettajina saksan kielen tunneilla ja toisessa case – tutkimuksessa järjestettiin kansainvälinen May Fair – tapahtumapäivä, jossa vaihto-opiskelijat esittelivät omaa maataan ja kulttuuriaan. Näiden case –tutkimusten ja teoreettisten tutkimusten perusteella luotiin ehdotelma, kuinka saksan kielen valinnaisia opintojaksoja ja kieltenopetusta voitaisiin kehittää tulevaisuudessa juuri kulttuurienvälisen viestinnän oppimisen ja työelämälähtöisyyden näkökulmista. Teoreettinen perusta sisältää teoriaa oppimisesta ja kulttuurienvälisestä viestinnästä.		
Avainsanat (asiasanat) Kulttuurienvälisyys, kulttuurienvälinen viestintä, kansainvälistyminen, kieltenopettajat		

Author(s) Hirvonen, Sanna	Type of Publication Development project report	
	Pages 37	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Towards Fluent Intercultural Communication		
Degree Programme Vocational Teacher Education Studies		
Tutor(s) Sinikka Blom		
Assigned by		
Abstract <p>This Development project was completed as part of the Vocational Teacher Education Studies at the Jyväskylä University of Applied Sciences in 2006. The aim of this development project was to improve language instruction. The main study question was, how to improve language instruction in the way that it would meet the needs of the international business life. In this development project I tried to find concrete teaching methods in order to include the aspects of the business practises and intercultural communication in the language instruction.</p> <p>The development project was carried out as a case study at the Finnish School of SME Business Administration in Kauhava. The Finnish School of SME Business Administration is a part of the Seinäjoki University of Applied Sciences. This study consists of three different cases. The first case was accomplished as a questionnaire made for the last year students. In the questionnaire the students were able to express their opinions on the language instruction after their exchange period. The second and third cases were teaching experiments with the intercultural approach. First, the German exchange students participated in the German language instruction as assistant teachers and then the exchange students organised a May Fair event, where they presented their countries and cultures for Finns.</p> <p>Based on these case studies I was able to create teaching methods for more effective language instruction. These new teaching methods emphasize intercultural communication and business practises.</p>		
Keywords Intercultural communication, language instruction, internationalisation		

SISÄLTÖ

1 ALKUSANAT.....	5
2 KEHITTÄMISHANKKEEN KUVAUS	5
3 JOHDANTO.....	5
4 KEHITTÄMISHANKKEEN TEOREETTISET PERUSTEET	9
4.1 Kieltenopetus ammattikorkeakoulussa.....	9
4.2 Oppimis- ja ihmiskäsitykseni ja niiden teoreettiset perusteet.....	11
4.4 Kulttuurienvälisen viestinnän peruskäsitteitä	13
4.4.1 Kulttuuri.....	13
4.4.2 Kulttuurienvälinen viestintä.....	14
4.4.3 Kulttuurienvälinen kompetenssi.....	15
5 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTUS.....	17
5.1. Saksa kielen opintojen rakenne yrittäjyyden yksikössä	18
5.2 Uusi saksan valinnainen opintojakso	20
5.3 Toimenpiteitä joilla kieltenopetusta ja kulttuurienvälistä kompetenssia voidaan kehittää ja tukea yksikössämme	23
5.3.1 Kielten Opi oppimaan jakso.....	23
5.3.2 Kansainvälistymissuunnitelma.....	25
5.4. Kulttuurienvälinen oppiminen käytännön kokeiluja	27
5.4.1 Vaihto-opiskelijoiden integroiminen kieltenopetukseen.....	27
5.4.2 Case 1: Saksalaiset vaihto-opiskelijat apuopettajina.....	27
5.4.3 Case 2: Gateway may fair.....	30
6 POHDINTAA.....	31
LÄHTEET.....	32
LIITE 1.....	34
LIITE 2.....	35

1 ALKUSANAT

Moderni kansainvälinen maailma ja sitä kautta työympäristö asettaa meille monia haasteita. Kielten ja kulttuurien sujuva kanssakäyminen edellyttää, että ymmärrämme, kuinka kieli ja kulttuuri meitä määrittävät. ”Kieli ei ole pelkästään väline, jota käytetään kun on tarve lähettää jokin sanoma vastaanottajalle, vaan se on erottamaton osa ihmisenä olemista. Se syntyy kanssakäymisestä toisten ihmisten kanssa. Se on käytännöllistä ja ihmisten välistä eli intersubjektiivista tietoisuutta. Kieli ja sen merkitykset ovat tarttumista todellisuuteen, ihmisten käytännöllistä tietoisuutta, muuttuvaa, mutta suhteellisen selvärajaisia hahmoja saavaa *läsnäoloa* maailmassa.” (Lehtonen 2000, 30.)

2 KEHITTÄMISHANKKEEN KUVAUS

Tämä toimintaympäristön kehittämisen opintokokonaisuuteen kuuluva Kehittämishanke on tehty Jyväskylän ammattikorkeakoulun opettajakoulutuksessa keväällä 2006. Kehittämishankkeen tavoitteena on edistää kieltenopetusta ammattikorkeakoulussa tutkimalla, kuinka opetusta voitaisiin kehittää kulttuurienvälisen viestinnän ja työelämälähtöisyyden näkökulmasta. Tarkoitukseni on löytää konkreettisia toimintatapoja kieliohjelmojen toteuttamisessa siten, että ne palvelisivat mahdollisimman paljon opiskelijoiden ulkomaanvaihdon jaksoa sekä myöhempää työelämää. Kehittämishanke suoritetaan case -tutkimuksena Seinäjoen ammattikorkeakoulun Kauhavan yrittäjyyden yksikössä kevään 2006 aikana. Tämä kehittämishanke on rajattu koskemaan vain saksan kielen kursseja.

3 JOHDANTO

Pyrin tämän kehittämishankkeen kautta kehittämään paitsi oppilaitoksemme pedagogista toimintaa myös omaa pedagogista osaamistani. Oppilaitokseemme voin vaikuttaa oman työni ja tiimityöskentelyn kautta sekä tuomalla näitä tämän kehittämishankkeeni avulla luomiani ehdotuksia ja ideoita myös muun henkilökunnan tietoisuuteen. Oma pedagoginen osaamiseni kehittyy, sillä tämän prosessin myötä olen reflektoinut omaa opetustani ja keskustellut myös opetuksestani ja kieltenopetuksestamme muun oppilaitoksemme

henkilökunnan ja muiden kieltenopettajien kanssa. Olen myös tehnyt yhteistyötä toisten kieltenopettajien kanssa ja yhdessä olemme uskaltaneet kokeilla uusia opetuksellisia ratkaisuja.

Hankkeen tutkimuskohteena on Yrittäjyyden yksikkö, jossa kielten opiskelu on aina ollut merkittävässä asemassa johtuen opintoihin kuuluvasta pakollisesta ulkomaanvaihdesta. Kauhavan Yrittäjyyden yksikkö kuuluu Seinäjoen ammattikorkeakouluun. Yrittäjyyden yksiköllä on oma koulutusohjelmansa, pk-yritystoiminnan liikkeenjohdon koulutusohjelma. Seinäjoen ammattikorkeakoulun pedagogisen strategian tärkeimmäksi elementiksi on määritelty opetuksen työelämälähtöisyys. Tähän työelämälähtöisyyden korostamiseen päämäärään koulutuksessa pyritään myös Yrittäjyyden yksikössä, jossa työelämälähtöisyyden lisäksi painotetaan myös yrittäjyyskasvatuksen ja –koulutuksen näkökulmia.

Seinäjoen ammattikorkeakoulua varten on laadittu kielten toimintasuunnitelma, jossa on erikseen määritelty tavoitteet kaikille ammattikorkeakoulun eri yksiköille. Seinäjoen ammattikorkeakoulun kielten toimintasuunnitelmassa vuosille 2005-2006 Yrittäjyyden yksikön, pk-yritystoiminnan liikkeenjohdon koulutusohjelman tavoitteeksi on määritelty kouluttaa kielitaitoisia kansainvälisesti suuntautuneita liikkeenjohdon ammattilaisia. Tarkennan tässä käyttämäni terminologiaa vielä tarkemmin kappaleessa 4.1., jossa käsittelen tarkemmin kieltenopetusta ammattikorkeakoulussa.

Yksikkömme viimeisimmän opetusohjelman muutoksen myötä kielten opetustarjontaa on viime vuosina muokattu, ja uutena valinnanvaihtoehdona ovat tulleet ulkomaanvaihdon jälkeiset kielten kurssit, jotka järjestetään opiskelijoiden 4. opintovuotena. Tämä vaihdon jälkeen sijoitettu saksan kielen valinnainen opintojakso järjestetään ensimmäisen kerran syksyllä 2006. Tämän kehittämishankkeen avulla pyrin luomaan suuntaviivoja tälle kurssille. Näitä suuntaviivoja asettaessani pohdin seuraavia kysymyksiä: minkälaiset aihekokonaisuudet ja toteutustavat olisivat parhaita näiden ylimääräisten valinnaisten kurssien toteuttamista varten, niin että ne ottaisivat huomioon opiskelijoiden kokemukset ulkomaanvaihdesta ja toisaalta valmentaisivat heitä lähestyvää työelämää varten. Toinen tärkeä pohdiskeltava kysymys on sopivien opetusmenetelmien valinta, niin että ne parhaiten palvelisivat juuri tämän opintojakson tarkoitusta ja oppimisprosessia.

Toinen konkreettinen kehittämisalue on ulkomaanvaihtoa edeltävät kielten opinnot: kuinka opiskelijoita tulisi valmentaa ulkomaanvaihtoa varten, jotta heidän kommunikatiivinen ja kulttuurienvälinen osaamisensa olisi riittävä ulkomaan opintoja ja ulkomailla elämistä varten? Tavoitteeni on kehittää näitä kielten opintojaksoja siten, että ne mahdollisimman hyvin tukisivat opiskelijoiden kasvua menestyviksi ja ammattitaitoisiksi tulevaisuuden osaajiksi, jotka pystyvät toimimaan monikulttuurisissa ympäristöissä.

Sivulla kuusi olevassa kuviossa pyrin esittämään Yrittäjyyden yksikön kieliopintojen rakenteen, jotta se olisi helpommin ymmärrettävissä.

Kuvio 1: Kieliopinnot Seinäjoen ammattikorkeakoulun Yrittäjyyden yksikössä

Pakolliset kieliopinnot merkitty punaisella /Valinnaiset kieliopinnot merkitty vihreällä

1. vuosi

Englanti 3 op

Ruotsi 3 op

Saksa/Venäjä 3 op

2. vuosi

Englanti 3 op

Ruotsi 3 op

Saksa/Venäjä 3 op

Englanti 3 op

Ruotsi 3 op

Saksa/Venäjä 3 op

3. vuosi

ULKOMAANVAIHTO JA TYÖHARJOITTELU

4. vuosi

Englanti 3 op

Ruotsi 3 op

Saksa/Venäjä 3 op

Opiskelijan tulee sisällyttää tutkintoon kieliopinnot yhteensä 24 opintopistettä, eli valinnaisista (vihreät) valitaan vähintään 2 kpl. Opiskelija voi myös halutessaan suorittaa kaikki valinnaiset kieliopinnot.

4 KEHITTÄMISHANKKEEN TEOREETTISET PERUSTEET

Seuraavissa kappaleissa käsittelen kehittämishankkeeni teoreettista perustaa. Aluksi pyrin antamaan yleiskuvauksen kentästä, eli kieltenopetuksesta ammattikorkeakoulussa. Seuraavaksi esittelen lyhyesti omaa oppimis- ja ihmiskäsitystäni ja niiden teoreettisia perusteluja. Lopuksi määrittelen kulttuurienvälisen viestinnän peruskäsitteitä kulttuuria ja kulttuurienvälistä viestintää ja keskityn vielä erityisesti kulttuurienvälisen kompetenssin käsitteeseen, joka vaikuttaa ratkaisevasti kielten opetukseen.

4.1 Kieltenopetus ammattikorkeakoulussa

Selvännän tässä kohtaa vielä tässä työssä käyttämäni terminologiaa yksikköämme koskien. Koulutusohjelma on ammattikorkeakoulun itse suunnittelema kokonaisuus, joka johtaa ammattikorkeakoulututkintoon. Koulutusohjelmassa kuvataan tutkinnon perusrakenne. Yksikkömme koulutusohjelmastamme valmistuvat opiskelijat saavuttavat tradenomin tutkinnon. Opetussuunnitelma taas tehdään kustakin koulutusohjelmasta ja päätöksen opetussuunnitelmasta tekee ammattikorkeakoulu itse. Tässä mielessä ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmamalli eroaa toisen asteen ja perusopetuksen opetussuunnitelmamallista, jossa opetusministeriö asettaa koulutuksen järjestämisestä koskevat opetussuunnitelmat. Koulutusohjelman opetussuunnitelmassa koulutusohjelmaan kuuluvat opinnot jakaantuvat opintojaksoiksi. Ammattikorkeakoulujen opintosuunnitelmissa kuvataan kunkin opintojakson tavoitteet, käsiteltävä asiakokonaisuus, laajuus opintoviikkoina, opetuksen ja harjoittelun määrä sekä vaadittavat suoritukset. (Helakorpi 1997, 10.)

Ammattikorkeakoulussa annettavaa kieltenopetusta säättää Ammattikorkeakouluasetus (352/2003) jonka mukaan opiskelijan on saatava sellainen kielitaito, joka on tarpeellinen ammatin harjoittamisen ja ammatillisen kehittymisen kannalta. Ammattikorkeakouluopetus eroaa yliopistossa annettavasta korkeakouluopetuksesta siinä, että ammattikorkeakouluopetus on työelämälähtöistä. Ammattikorkeakouluopintojen erityisluonne on juuri ammatillisuus, opettavien asioiden on oltava sidoksissa käytännön työelämään (Helakorpi 1997, 11). Näin ollen myös kieltenopetuksen on perustuttava työelämälähtöisyyteen. Ammattikorkea-

koulun kielenopetuksessa onkin sen vuoksi huomioitava aina kyseisen koulutusalan kielitaitotarpeet työelämässä.

Tiivistäen, kuten Taina Juurakko-Paavola toteaa: ”Amk-kielenopetuksen perustehtävä ei ole yleissivistyksen antaminen, vaan ammatissa tarvittavan kielitaidon kehittäminen”. Juurakko-Paavola kuitenkin korostaa sitä, että kielitaidon ja substanssi- eli ammattiaineen osaamisen arvioinnin välillä on tehtävä selkeä ero, kielenopettajan tehtävänä ei ole ammattiaineen osaamisen arviointi. (Juurakko-Paavola 2005, 11.) Tämä täytyy pitää mielessä mielestäni erityisesti silloin, kun suunnitellaan ns. integroituja opintojaksoja, joissa ammattiaine ja kielenopetus yhdistetään. Opintojakson järjestävien opettajien on hyvä laatia yhteiset pelisäännöt, joiden mukaan ammattiaineen opettaja arvioi jakson aikana substanssiosaamista ja kielenopettaja taas keskittyy vain ammatillisen kielitaidon kehittymisen arviointiin.

Olennainen osa amk-kieliopintoja on Taina Juurakko-Paavolan mukaan itseopiskelu, jonka osuus on yleensä noin 50%. Itseopiskelu ymmärretään perinteisten kotitehtävien tekemisenä, sekä esim. raporttien ja esseiden laatimisena. Itseopiskelua painottamalla pyritään oppijoiden itseohjautuvuuteen ja tämän perusteella myös ammattikorkeakoulujen kielenopetuksessa pyritään tukemaan oppijan sisältäpäin ohjautuvaa, itsenäistyvää kielenoppimista (Juurakko & Airola 2002, 11.)

Viljo Kohosen (Juurakko & Airola 2002, 11-12.) laatiman kokonaisvaltaisen kielenopetuksen viitekehyksen mukaisesti ammattikorkeakoulujen tavoitteena olisi tukea oppijan sisältäpäin ohjautuvaa, itsenäistyvää kielenoppimista. Juurakko ja Airola (2002, 13.) siteeraavat Kohosta luetellessaan kokonaisvaltaisen kielenoppimisen tavoitteita: 1. kielitiedon, kielellisen tietoisuuden ja kielitaidon opettaminen, 2. oppijan itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden edistäminen kieliopinnoissa ja 3. oppijan itsearvioinnin, oppimaan oppimistaitojen ja yhteistyövalmiuksien kehittäminen.

4.2 Oppimis- ja ihmiskäsitykseni ja niiden teoreettiset perusteet

On erittäin tärkeää, että kieltenopettaja tuntee ja tiedostaa oman oppimiskäsityksensä ja sen merkityksen opetukseensa. Tämä ajatus on minullekin kirkastunut pedagogisten opintojeni myötä. Ihmiskäsitykseni on humanistinen. Uskon, että oppija on tavoitteellinen ja aktiivinen tiedonhankkija, käsittelijä ja arvioija sekä oman tietorakenteensa jäsentäjä. Mielestäni meistä jokainen on tavoitteellinen ja aktiivinen tiedonhankkija, kun vain motivaatio on kohdallaan. Motivaatioon voi myös opettaja vaikuttaa huolehtimalla siitä, että tavoitteet pysyvät koko ajan myös oppijan mielessä. Oppimiselle tulisi aina asettaa selkeät ja saavutettavissa olevat tavoitteet. Nämä tavoitteet, ja se miten näihin tavoitteisiin opettajan mukaan päästään pitäisi myös muistaa aina selittää oppijalle. Tämä olisi jo yksi hyvä askel kohti oppijan motivoimista.

Näen itseohjautuvuuden vahvistamisen yhtenä ammattikorkeakoulujen tärkeimmistä pedagogisista tehtävistä. Helakorpi painottaa teoksessaan itseohjautuvuuden merkitystä ammattikorkeakoulupedagogiikalle ja lainaa Knowlesin (1970) määritelmää termille: ”Itseohjautuvuus oppimisessa on prosessi, jossa oppija tekee aloitteen, joko toisten avulla tai itsenäisesti, oppimistarpeidensa havaitsemisessa, oppimistavoitteidensa määrittelyssä, henkilöstöresurssien ja materiaalien oppimisresurssien hankkimisessa, itselleen sopivien oppimisstrategioiden valinnassa ja toteutuksessa sekä oppimistulosten arvioinnissa” (Helakorpi 1997, 119). Itseohjautuvuus ei tarkoita kuitenkaan oppijan itsenäisyyttä tai riippumattomuutta muista, vaan myös Helakorpi korostaa itseohjautuvuuden yhteisöllistä luonnetta, jonka tärkeimpiä elementtejä on jatkuva dialogi toisten oppijoiden ja ohjaajien kanssa. Itseohjautuvuuden käsite korostaa oppijan omaa aktiivista roolia oppimisprosessissa, eli oppijaa ohjataan ottamaan aktiivinen rooli eikä häntä pidetä passiivisena opetuksen kohteena. (Helakorpi 1997, 120)

Koen äärimmäisen tärkeänä kieltenopetukselle myös Kolbin (1984) kokemuksellisen oppimisen teorian. (Kaikkonen 1994, 52.) Tämä malli esittää oppimisen jatkuvana kokemukseen perustuvana prosessina. Mallin mukaan oppiminen on oppijan aktiivista ja syvällistä toimintaa, joka koskettaa oppijaa sekä tunteiden että älyn tasolla. Kolbin malli perustuu nimenomaan ymmärtämiseen sekä tiedon käsittelemiseen, ja se esittää oppimisen kehämäisinä sykleinä. Oppimistapahtuma nähdään siis tosiaankin jatkuvasti kehittyvänä ja

syventyvänä prosessina. Kolbin mallissa erotetaan neljä eri vaihetta: 1. välitön omakohtainen kokemus, 2. diskursiivinen vaihe, 3. reflektiivinen abstraktiointi ja 4. aktiivinen toimiminen, soveltaminen. Näihin eri vaiheisiin vaikuttaa myös ihmisen tiedostamaton ja tiedostettu ymmärtäminen. Omakohtainen kokemus on tämän mallin mukaan koko oppimisen lähtökohta, mutta se ei vielä takaa oppimista, vaan myös kokemuksen reflektointi ja opitun soveltaminen käytäntöön oman aktiivisen toiminnan kautta ovat oleellisia osia oppimisprosessissa.

Helakorpi korostaa myös kontekstuaalisen oppimisen merkitystä ammattikorkeakoulupedagogiikassa. Kontekstuaalinen oppiminen korostaa toimintaympäristön merkitystä oppimistahtumassa. Tieto on aina sidoksissa johonkin kontekstiin, joten tämän mallin mukaan oppiminen pyritään sitomaan siihen tilanteeseen, jossa sen sisältämä tieto on syntynyt tai toimintaan, jonka kuluessa tieto on rakentunut. (Helakorpi 1997, 94.)

Tämä kontekstuaalisen oppimisen malli tukee hyvin autenttisuuden vaatimusta kieltenopetuksessa. Oppimistilanteiden tulisi amk-kieltenopetuksessa pyrkiä mahdollisimman suureen autenttisuuteen. Kaikkonen painottaa omassa teoksessaan autenttisuuden merkitystä ja muistuttaa, että mitä enemmän teksteissä on autenttisia piirteitä sitä enemmän ne valmistavat oppijaa todellisiin elämäntilanteisiin. (Kaikkonen 1994, 36.) Todellisissa elämäntilanteissa ei ole monivalintatehtäviä eikä oikein väärin väittämiä, eivätkä kielelliset ainekset ja valinnat ole niin loppuun asti harkittuja kuin oppimateriaaleissa. Kaikkonen toteaa: ”Vieraskielinen itsensä ilmaiseminen on aina uusien kielellisten mallien omaksumista ja niiden testaamista, mallien, joita voidaan saada autenttisten kielellisten tilanteiden kohtaamisesta.”, (Kaikkonen 1994, 40.)

Koen myös konstruktivistisen oppimiskäsityksen itselleni läheiseksi, sillä uskon, että kaikki oppiminen on hyvä sitoa jo aiemmin opittuun ainekseen. Konstruktivistinen oppimiskäsitys sopii myös erittäin hyvin yhteen autenttisuuden periaatteen kanssa. Kielten opiskelussa opitaan jatkuvasti uutta sanastoa ja aineistoa, joten tietoa täytyy rakentaa jatkuvasti lisää vanhan päälle. Samoin on tärkeä osata soveltaa jo opittuja perusrakenteita aina uusiin tilanteisiin ja konteksteihin. Mielestäni olisikin tärkeää, että kielen oppija osaisi siirtää ja soveltaa oppimiansa rakenteita uusiin yhteyksiin. Kielten oppiminen tapahtuu myös lähes aina sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, jota konstruktivistinen oppimiskäsitys korostaa.

4.4 Kulttuurienvälisen viestinnän peruskäsitteitä

4.4.1 Kulttuuri

Kulttuuri on hyvin vaikea määritellä käsitteenä ja se on määritelty hyvin eri tavoin eri yhteyksissä. Kun puhutaan jonkun maan kulttuurista, kysyen esimerkiksi millaista on suomalainen kulttuuri, ihmiset alkavat usein mieltä tyypillisiä suomalaisia ruokia, vaatteita, tapoja jne. Hyvin usein kulttuuri samaistetaan tarkoittamaan pelkästään niin sanottua korkeakulttuuria, eli kulttuurina nähdään vain taide, kirjallisuus, klassinen musiikki jne. Hyvin ulkoisesti näkyvät merkit kuten ruoka, tavat, jne. ovat kuitenkin vain kuin jäävuoren huippu kulttuurista. Eräs tapa määritellä kulttuuri onkin ns. kulttuurin jäävuorimalli. Tämän mallin mukaan vain kulttuurista, kuten jäävuoresta, jää näkyviin vain huippu (esim. vaatteet, tavat, ruoka) ja paljon suurempi osa on piilossa pinnan alla. (Lindgren 2005, 18.)

Toinen varsin yksinkertainen tapa kuvata kulttuuria on ns. sipulimalli, jonka mukaan kulttuuri on kuin sipuli, joka kuoritaan kerros kerrokselta, kunnes päästään aivan sen ytimeen saakka. Geert Hofstede, tunnettu kulttuurintutkija, taas on kuvannut kulttuuria termillä mielen `software´ eli mielen sovellusohjelma. Tietokoneen rakennetta vähänkin ymmärtävä ymmärtää, että ilman toimivaa softaa kone kaatuu. Sama pätee ihmiseen, meihin on elämämme aikana koodattu softa, joka kaikkea sitä miten havainnoimme ja tulkitsemme meitä ympäröivää maailmaa, miten puhumme, käyttäydymme sekä mihin uskomme. (Lindgren 2005, 18.)

Kulttuuri voidaan nähdä hyvin kokonaisvaltaisena ilmiönä. Bates ja Plog ovat teoksessaan Cultural Anthropology määritelleet kulttuurin näin: ”Culture: The system of shaped beliefs, values, customs, behaviours, and artifacts that the members of society use to cope with their world and with one another, and that are transmitted from generation to generation through learning.” (Sitaatti teoksesta Frisk & Tulkki 2005). Kulttuuri nähdään tämän määritelmän mukaan hyvin laajana kokonaisuutena, joka kattaa lähes kaiken inhimillisen toiminnan. Tällaista hyvin laajaa kulttuurin ymmärtämisen lähtökohtaa kutsutaan antropologiseksi. Itse olen tämän kulttuurin määritelmän kannalla. Kuten Kari Immonen toteaa, jos arvostamme

kulttuuria kokonaisuutena koemme jokaisen sosiaalisena olentona tekemämme teon merkittäväksi. (Immonen 2003).

Lindgren korostaa, että kulttuuri on aina opittua. Samoin hänen mukaansa tulisi aina muistaa, että kaikki kulttuurit ovat samanarvoisia. Itse koen kulttuurin jäävuorimallin läheisimpänä, sillä se tuo hyvin esiin sen, miten paljon meihin kaikkiin vaikuttaa se pinnan alla oleva oppimamme kulttuuri, joka vaikuttaa käyttäytymiseemme. Kasvamme kaikki sisälle kulttuuriin, tai eri kulttuureihin, sillä on tärkeätä muistaa, että jokainen meistä edustaa ja samaistuu useaan eri kulttuuriin. Esimerkiksi itse en voi sanoa edustavani pelkästään suomalaista kulttuuria, vaan edustan myös naiskulttuuria, opiskelijakulttuuria, pohjoissuomalaista kulttuuria, jne. eli meissä kaikissa on useita eri kulttuuriryhmiä sekaisin ja riippuen tilanteista ja konteksteista korostamme ehkä joitakin puolia itsestämme. Tämän seikan vuoksi onkin mielestäni tärkeätä muistaa aina myös kulttuurin yksilöllinen puoli. Me kaikki olemme osa kulttuuria, jonka mukaan toimimme ja ohjaa meidän käytöstämme, mutta meissä kaikissa on myös ainutlaatuinen yksilöllinen puolemmi, joka osaltaan tekee meistä erilaisia myös kulttuurimme sisällä.

4.4.2 Kulttuurienvälinen viestintä

Kulttuurienvälisen viestinnän määrittelemisen on yhtä hankalaa kuin kulttuurinkin määrittelemisen. Jo pelkästään kulttuurin ja viestinnän yksiselitteinen määrittelemisen on suorastaan mahdotonta, joten kulttuurienvälinen viestintä on terminä varsin moniselitteinen. Kannattaa kuitenkin huomata, että kulttuurienvälinen viestintä luo jo pelkästään terminä oletuksen, että on olemassa eri kulttuureja. Jos uskomme, että kulttuuri vaikuttaa käyttäytymiseemme ja havainnointiimme, on selvää, että se vaikuttaa myös viestintään. Kun sitten kaksi hyvin erilaista kulttuuria edustavaa ihmistä kohtaa, voi olla, että kulttuurierot vaikeuttavat myös viestintää. Kulttuurienvälinen viestintä on hyvin monitieteellinen ala, joka keskittyy tutkimaan juuri näitä ongelmia ja vaikeuksia kommunikaatiossa, jotka voivat johtua kulttuurista.

Varsinkin ulkomaankaupassa toimivien on tärkeää tietää, miten kulttuuri vaikuttaa viestintään. Ihmiset käyvät kauppaa, eivätkä pelkät luvut vielä yksinään riitä vakuuttamaan

toista osapuolta vaan tarvitaan myös kommunikointia. Näin ollen varsinkin liiketaloutta opiskelevien on hyvä ymmärtää kulttuurienvälisen viestinnän perusasioita, mutta kyllä tämä tieto tulee varmasti tarpeeseen nykypäivän monikulttuurisessa Suomessa myös muille. Liisa Yksi alan tunnetuimmista tutkijoista Suomessa Liisa Salo-Lee kiteyttää kulttuurienvälisen viestinnän määritelmän: ”kulttuurienvälisessä viestinnässä on tärkeämpää ymmärtää se, miten asiat kuullaan kuin mitä sanotaan, ja kuinka asiat nähdään ei se mitä näytetään.” (Salo-Lee 1996, 5.)

4.4.3 Kulttuurienvälinen kompetenssi

Kieltenopetuksessa sekä ammattikorkeakoulussa että muutenkin on tärkeää muistaa, että kieli on nimenomaan viestinnän väline, eikä kieltä voi koskaan näin ollen irrottaa siitä kulttuuritaustasta, jossa sitä käytetään. Maailma on kansainvälistynyt ja kulttuurit sekoittuvat nykyään jatkuvasti keskenään, joten kulttuurienvälisen oppimisen, viestinnän ja kohtaamisen käsitteet ovat tulleet merkittävästi mukaan opetussuunnitelmakeskusteluun ja aivan erityisesti niihin on alettu keskittyä juuri vieraiden kielten opetuksessa.

Pauli Kaikkonen toteaa, että opettajan osuus on ratkaiseva siinä, miten hänen oppilaansa suhtautuvat vieraaseen kieleen ja kulttuuriin. Toisaalta hän kuitenkin uskaltaa väittää, että se prosessi, joka johtaa toimivaan viestintään vieraalla kielellä on aikakaudesta, osin oppijan äidinkielestä ja käytetyistä opetusmenetelmistä riippumaton tapahtuma. Vieras kieli saavuttaa käyttäjällään riittävän toimivuuden kypsyttyään yksilössä tarpeeksi pitkän ja intensiivisen prosessin ajan. (Kaikkonen 2000, 17.) Tämä on varmasti aivan totta, ja voin sen itsekkin kielenoppijana vahvistaa. Oman henkilökohtaisen kokemukseni perusteella saksan kielen oppimisesta voin vain todeta, että jossain vaiheessa vieras kieli vain alkoi tuntua tutulta ja turvalliselta. Tämä ei kuitenkaan saa tuudittaa opettajaa liialliseen turvallisuuden tunteeseen siitä, että halutessaan oppijat kyllä oppivat kielen itsekkin. Opettajan tehtävänä on kuitenkin ohjata oppimista. Vieraan kielen opettajan roolina on olla paljon vartijana, sillä opettaja vaikuttaa suuresti siihen, millainen kuva oppijoille muodostuu vieraasta kielestä ja kulttuurista. Tarkastelemalla valitsemiaan opetusmenetelmiä ja omaa esimerkkiään ja asennettaan vieraan kielen käyttäjänä opettaja voi tukea oppijoiden kehittymistä aktiivisiksi vieraan kielen käyttäjiksi.

Määrittelen vielä lyhyesti mitä tarkoitan kompetenssilla tässä yhteydessä. Kompetenssilla tarkoitetaan yleensä kykyä, taitoa tai osaamista. Kielitieteessä kompetenssi terminä on vakiintunut kuvaamaan jonkin kielen osa-alueen hallitsemista tai kuvaamista, puhutaan esimerkiksi kommunikatiivisesta kompetenssista tai lingvistisestä kompetenssista.

Kulttuurienvälisen kompetenssin opettaminen on noussut kansainvälistymisen myötä viime vuosina merkittävään asemaan kielten opetuksessa. Kieli on erottamaton osa kulttuuria, ja siksi kulttuurin merkitys sekä kieleen että viestintään vieraalla kielellä täytyy tiedostaa vieraan kielen opetuksessa. Kulttuurienvälisen kompetenssin opettamisen keskeisiksi asioiksi voidaan Kaikkosen mukaan nostaa seuraavat kolme tavoitetta: 1) halu oppia tuntemaan vierasta kulttuuria ja sen ilmiöitä, 2) halu ymmärtää ja selittää niitä sekä 3) halu hyväksyä vieras kulttuuri ja siinä esiintyvät ilmiöt.

Kulttuurienvälisen viestinnän opettaminen pitäisikin sisällyttää kaikkeen amk-kieltenopetukseen, sillä jo perustieto kulttuurienvälisen viestinnän perusteista auttaneet opiskelijoita selviytymään kanssakäymisestä vieraissa kulttuureissa, jota nykyinen kansainvälistynyt työelämä osajilta vaatii. Pystyäkseen työskentelemään asiantuntijatehtävissä kansainvälisissä toimintaympäristöissä ammattikorkeakoulusta valmistuvat tradenomit tarvitsevat tätä tietoa. Kaisu Korhonen, kulttuurienvälisen kompetenssin ja kulttuurienvälisen oppimisen puolestapuhuja korostaa myös kulttuurienvälisen koulutuksen merkitystä. ”Jotta ammattikorkeakouluissa opiskelevista suomalaisista nuorista tulee globaaleja osallistujia ja integroituneita maailmankansalaisia, he tarvitsevat kulttuurienvälisiä koulutusta eivätkä pelkästään kielitaidon kehittämistä.” (Korhonen 2005, 15.)

Vieras kieli tulee todelliseksi vasta aidoissa kulttuurienvälisissä tilanteissa, ja näitä tilanteita pitäisi kielenopetuksessa pyrkiä jäljittelemään. Kielenkäyttötilanteiden tulisi siis myös kielenopetuksessa olla mahdollisimman autenttisia, eli niiden tulisi olla todentuntuja ja aitoja työelämän tilanteita vastaavia. Autenttisuudella ei tarkoiteta kuitenkaan pelkästään aitoja tekstejä ja tilanteita vaan sitä, kuinka autenttisesti materiaali toimii oppijan näkökulmasta. Kaikkosen (Kaikkonen 2000, 54.) mukaan ”opiskelussa autenttisuus tarkoittaa siis opiskelutilanteiden ja oppimisen merkityksellisyyttä”

Kaisu Korhonen määrittelee kulttuurienvälisen kompetenssin lyhyesti sellaisten taitojen kokonaisuudeksi, joiden avulla ihminen voi suoriutua viestinnässä tehokkaasti ja asianmukaisesti toisesta kieli- ja kulttuuritaustasta tulevien ihmisten kanssa heidän ehdoillaan. Kulttuurienvälisen kompetenssin kehittäminen on Korhosen mukaan jatkuva usein elinikäinen prosessi, johon liittyy myös taantumista. (Korhonen 2005) Kulttuurienvälinen oppiminen on haasteellista sekä opettajalle että oppijalle. Kulttuurienvälisen kieltenopetuksen päätavoite ei ole tavoitella jonkin kohdekielen äidinkielen kieltenkäyttäjän kompetenssia, vaan tärkein lähtökohta on oppia selviytymään mahdollisimman hyvin kulttuurienvälisen kohtaamisen tilanteista.

Onnistunut kulttuurienvälinen kohtaamistilanne on aina luonteeltaan dialoginen. Dialogisella tarkoitetaan tässä sitä, että kaksi eri kulttuurista ihmistä kohtaavat toisensa ja lähestyvät toisiaan asettuen eräänlaiseen välitilaan, jossa he aktivoivat kaikki kykynsä, tietonsa ja taitonsa kohdata toisensa. Tällainen dialoginen kohtaaminen on jo aina itsessään kulttuurienvälistä oppimista. Kulttuurienvälistä oppimista tapahtuu näin ollen tästä näkökulmasta aina, silloinkin kun saman kansallisen kulttuurin ja kielialueen sisällä ihmiset kohtaavat toisiaan

5 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTUS

Tässä kappaleessa keskitytään kehittämishankkeen toteuttamiseen. Ensin kuvataan jälleen kenttää, eli kuvaan lyhyesti saksan kielen opintojen rakenteen yksikössämme. Selitän seuraavaksi kuinka kehittäisin saksan viimeisen vuoden valinnaisen kurssia. Pohdin näitä kysymyksiä paitsi laatimani kyselyn ja sen vastausten myös aiemmin käsittelemäni kulttuurillisten ja pedagogisten teorioiden pohjalta. Lisäksi esittelen vielä yleisiä ja kieltenopetukseen liittyviä toimenpiteitä, joilla mielestäni kulttuurienvälistä oppimista voitaisiin kehittää yksikössämme. Lopuksi reflektoin vielä omaa pedagogista kehitystyötäni.

5.1. Saksa kielen opintojen rakenne yrittäjyyden yksikössä

Ammattikorkeakouluille on annettu varsin itsenäinen rooli opetussuunnitelmien laadinnassa, joten jokainen ammattikorkeakoulu voi itse päättää kieltenopetuksestaan. Seinäjoen ammattikorkeakoulun Yrittäjyyden yksikön opiskelijoiden opetussuunnitelmaan kuuluvat varsin laajat kielten opinnot. Näiden kieliopintojen rakenne on esitetty kuvion muodossa kuviossa 1 sivulla 6. Kaikki opiskelijat valitsevat englannin ja ruotsin lisäksi toisen vieraan kielen, josta he suorittavat tietyn opintokokonaisuuden. Tällä hetkellä opiskelijat voivat valita toiseksi vieraaksi kieleksi joko saksan tai venäjän. Vuosittain n. kaksi kolmasosaa opiskelijoista valitsee toiseksi vieraaksi kielekseen saksan.

Saksan kieltä voi Yrittäjyyden Yksikössä opiskella joko alkavana tai jatkavana kielenä. Sekä alkavasta että jatkavasta saksasta järjestetään 6 opintopisteen opintojaksokokonaisuudet, jotka ovat pakollisia kaikille saksan toiseksi vieraaksi kieleksi valinneille. Tämä kuuden opintopisteen opintokokonaisuus on jaettu kahdeksi kolmen opintopisteen opintojaksoksi ja nämä kaksi opintojaksoa suositellaan suoritettavaksi kahden ensimmäisen opintovuoden aikana. Pyrin selventämään myös saksan kielen opintojen rakenteen kuviolla. Seuraavalla sivulla kuviossa 2, on siis esitetty Seinäjoen ammattikorkeakoulun Yrittäjyyden yksikön saksan kielen opintojen rakenne.

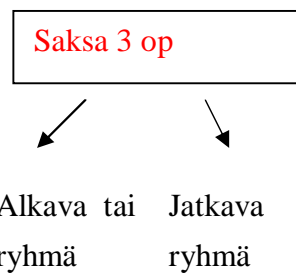
Alkavan kielen ryhmissä opiskelijat aloittavat kielen opinnot alkeista. Heillä ei yleensä ole aikaisempia saksan kielen opintoja taustalla. Jatkavan kielen ryhmiin tulevilla taas on ollut saksan kieli lukiossa joko A, B, C tai D kielenä, tai he ovat lukeneet saksaa jo peruskoulussa tai suorittaneet saksan kielen opintoja jo aiemmassa toisen asteen oppilaitoksessa. Heillä on jo perustaidot saksan kielessä, joten he alkavat opiskella jo alussa enemmän suoraan ammattialansa sanastoa.

Ensimmäisellä valinnaisella opintojaksolla ei periaatteessa ole ryhmäjakoja, mutta kokemuksen perusteella tämäkin ryhmä olisi hyvä jakaa kahteen ryhmään jos vain mahdollista. Kielen vasta-aloittaneilla ja sitä jo aiemmin lukeneilla on tässä vaiheessa vielä aika suuria eroja sanavarastossa, joten materiaalin tuottaminen on niin heterogeeniselle ryhmälle hyvin hankalaa.

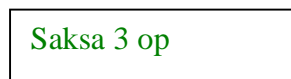
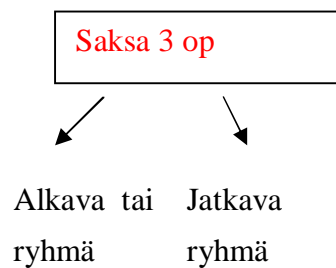
Kuvio 2: Saksan kielen opinnot Seinäjoen ammattikorkeakoulun Yrittäjyyden Yksikössä

Pakolliset kieliopinnot merkitty punaisella / Valinnaiset kieliopinnot merkitty vihreällä

1. vuosi

2. vuosi

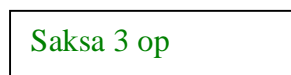

Valinnaisella kurssilla ei periaatteessa ryhmäjako

3. vuosi

ULKOMAANVAIHTO JA TYÖHARJOITTELU

4. vuosi

Valinnaisella kurssilla ei ryhmäjako

Saksan kielestä (kuten muistakin Yrittäjyyden Yksikössä järjestettävistä kielistä) tarjotaan lisäksi valinnainen kuuden opintopisteen opintokokonaisuus, joka on jaettu samoin kahteen kolmen opintopisteen opintojaksoon. Ensimmäinen näistä opintojaksoista keskittyy suulliseen viestintään, ja opiskelijoita suositellaan suorittamaan tämä opintojakso ennen ulkomaanvaihtoa. Ulkomaanvaihto (vähintään yksi lukukausi) on Yrittäjyyden yksikön opiskelijoille pakollinen ja se pyritään suorittamaan kolmannen opintovuoden aikana. Kolmantena opintovuotena opiskelijat suorittavat yleensä myös pakollisen työharjoittelujaksonsa. Opiskelijoita rohkaistaan suorittamaan myös työharjoittelunsa ulkomailla. Toinen kolmen pisteen opintojakso keskittyy sekä kirjallisen että suullisen liikeviestinnän taitojen kehittämiseen ja se suositellaan suoritettavaksi vasta ulkomaanvaihtojakson jälkeen, neljäntenä eli viimeisenä opintovuotena.

Tässä kehittämishankkeessa keskitytään juuri näiden kahden valinnaisen opintojakson kehittämiseen. Olen itse järjestänyt opettajana suullisen viestinnän opintojakson on nyt järjestetty kaksi kertaa, mutta edelleen olisi hyvä miettiä, kuinka opintojaksolla voitaisiin kehittää opiskelijoiden suullista kielitaitoa ja kulttuurienvälistä kompetenssia parhaalla mahdollisella tavalla. Suullisen ja kirjallisen liikeviestinnän valinnainen opintojakso järjestetään ensimmäisen kerran syksyllä 2007, joten tässä vaiheessa täytyy ehdottomasti selvittää, kuinka opintojakso vastaisi parhaiten juuri niihin haasteisiin, joita opiskelijat kohtaavat työelämässä, ja kuinka opiskelijoiden jo vaihdossa omaksumaa kielitaitoa ja kulttuurintuntemusta voitaisiin parhaiten syventää ja laajentaa.

5.2 Uusi saksan valinnainen opintojakso

Toteutimme kollegani kanssa jo vaihdossa olleille opiskelijoille kyselyn, jonka kautta pyrimme saamaan heidän mielipiteitään ja näkemyksiään kieltenopetuksestamme. Kyselyyn valittiin vuosiluokka amk02, eli viimeisen vuoden opiskelijat, jotka olivat jo palanneet vaihdosta ja jotka valmistuvat keväällä 2006. Koimme, että jo vaihdosta palanneina ja pian valmistuvina, heillä olisi eniten näkemystä viimeisen vuoden opintojaksoa ajatellen. Kyselyyn käytetty lomake on liitteenä luettavissa sivulla 29 ja kyselyn tulokset on esitelty sivuilla 30-33. Suunnittelimme myös vastaavan kyselyn toteuttamista työelämässä jo oleville entisille opiskelijoillemme, mutta valitettavasti tämä olisi vaatinut liikaa resursseja, joten

tässä kehittämishankkeessa tätä ei pystytty toteuttamaan, mutta tulevaisuudessa voimme ehkä jatkaa tätä kehittämistyötä ja tutkia asiaa tarkemmin. Opiskelijoiden omista kehittämis-ehdotuksista nousee mielestäni esiin kolme merkittävää teemaa. He kaipaavat lisää 1) suullisen kielitaidon ja käytännön kielitaidon harjoittamista (puheharjoitukset, ääntäminen small talk jne.), 2) oman alan ammattikielen harjoittamista ja vahvistamista vieraalla kielellä sekä 3) projektitöitä vieraalla kielellä tai ryhmätöitä ja yhteistyötä vaihto-opiskelijoiden kanssa myös täällä Suomessa.

Mielestäni viimeisen vuoden opintojakson tulisi siis vastata näihin tarpeisiin. Opiskelijat suorittavat tämän opintojakson palattuaan vaihdosta, joten heillä pitäisi jo olla varmuutta puhumiseen. Suullista puolta kannattaa kuitenkin edelleen korostaa. Mielestäni opintojaksolla kannattaisi suosia mahdollisimman paljon ryhmätöitä ja kokeilla erityisesti Learning Cafe ja Gallery Walk opetusmenetelmiä, joissa opiskelijat vuorottelevat sekä oppijan että opettajan roolissa. Oman ammattialan voi tuoda esiin ottamalla oppimistehtäviksi esim. kokous- ja neuvottelusimulaatioita. Näissä tilanteissa opettaja voi olla paikalla enemmän tarkkailijana ja ohjaajana, eikä niinkään opettajana. Tämä kannustaa opiskelijoita itseohjautuvuuteen ja nämä menetelmät sopivat mielestäni erittäin hyvin itselleni läheiseen konstruktivistiseen oppimisen näkökulmaan. Kokous ja neuvottelusimulaatiossa voitaisiin opiskelijoille antaa jokin tietty aihe ja roolit etukäteen. Opiskelijat saisivat siis jo etukäteen valmistella omaa rooliaan ja koko tilannetta. Kulttuurienvälisen viestinnän näkökulmasta olisi tietesti mielenkiintoista kokeilla myös simulaatiota, joissa opiskelijoiden pitäisi yrittää roolissaan esittää myös eri kansallisuutta. Tämä antaisi mielenkiintoista keskusteltavaa tietyistä kulttuurienvälisen viestinnän teemoista kuten stereotyyppioista, erilaisista aikakäsityksistä jne.

Mielestäni olisi myös hyvä järjestää ryhmäkeskusteluja joistakin työelämään ja kulttuuriin liittyvistä aiheista. Opiskelijoille voitaisiin antaa aiheeseen liittyvää materiaalia jo etukäteen tutustuttavaksi. Heillä voitaisiin myös asettaa materiaaliin liittyen jo kysymyksiä tai väittämiä pohdittavaksi. Oppitunnilla järjestettäisiin sitten materiaalin pohjalta keskustelu, jossa jokainen saisi aluksi esittää oman kantansa materiaaliin, ja sitten voitaisiin keskustella eri näkemyksistä. Opettajan tehtävänä olisi tässäkin tilanteessa olla enemmän tarkkailijana ja ehkä tarvittaessa ohjata keskustelua, jos se näyttää välillä tyrehtyvän tai päätyvän täysin sivupuoleille. Lopussa opiskelijoita voisi vielä pyytää esittämään opettajalle yhteenvedon keskustelustaan. Yksi esimerkki tämäntyyppisestä aiheesta voisi olla esim. vertailla

suomalaista ja saksalaista opiskelumailmaa, tai esim. kertoa mielipiteitään ulkomainonnan tai lehtimainonnan eroista eri maissa. Jo vaihdossa olleilla opiskelijoilla pitäisi olla jo näihin teemoihin liittyen ennakkotietoja, kokemuksia ja näkemyksiä, joita voitaisiin sitten materiaalin kautta kaivella esiin.

Tätä opintojaksoa on myös tarkoitus suunnata vaihto-opiskelijoillemme, joten toivottavasti opintojakso voisi tarjota aidon kulttuurienvälisen oppimisympäristön. Jos vaihto-opiskelijoiden mukaantulo opintojaksolle ei ole mahdollista, niin opintojaksolle pitäisi yrittää saada vierailijoita, jotka puhuvat saksaa äidinkielenään. Toinen tärkeä kehittämissaaste on mielestäni yritysysteistyön lisääminen. Opintojaksolle olisi hyvä saada vierailijoiksi myös niitä yrittäjiä ja yritysmaailman edustajia, joille saksa kauppa-alueena on tuttu. Olisi mielenkiintoista kuulla myös heidän näkemyksiään ja uskon, että konkreettiset esimerkit työelämän viestintätilanteista voisivat myös innostaa nuoria heidän kieliopinnoissaan. Näitä samoja asioita olisi hyvä ottaa käyttöön pienimuotoisemmin muillakin saksan kielen opintojaksoilla.

Mielestäni tällä opintojaksolla tai toisella valinnaisella opintojaksolla voisi harkita myös opintomatkan mahdollisuutta. Tämä varmasti lisäisi opiskelijoiden motivaatioita. Hieno mahdollisuus yhdistää työelämälähtöisyys ja kielen oppiminen olisi vierailu saksalaisilla messuilla. Ihanteellisinta olisi tietenkin päästä seuramaan jonkin suomalaisen yrityksen messuvalmisteluja ja työskentelyä messuilla. Aion tulevaisuudessa ottaa selvää, olisiko tämän idean toteuttaminen käytännössä joskus mahdollista.

5.3 Toimenpiteitä joilla kieltenopetusta ja kulttuurienvälistä kompetenssia voidaan kehittää ja tukea yksikössämme

5.3.1 Kielten Opi oppimaan jakso

Yksikössämme järjestetään joka vuosi ensimmäisen vuoden opiskelijoille opi oppimaan opintojakso, jolla opiskelijoita perehdytetään ammattikorkeakouluopintoihin. Siirtyminen lukiosta tai toisen asteen oppilaitoksesta ammattikorkeakouluun on usealle nuorelle suuri muutos, joten sopeutuminen uuteen oppimisympäristöön, ja sen edellyttämät uudet oppimistekniikat, voivat tuntua aluksi pelottaviltakin. Ammattikorkeakouluopinnot vaativat opiskelijoita itseopiskelua, joten opiskelijoita on hyvä jo alussa totuttaa ja itseohjautuvuuteen ja reflektointiin. Kielten opinnot on tähän asti jätetty tällä Opi oppimaan jaksolla sivuun. Suuri osa opiskelijoista on tullut suoraan lukioista, joten yksikössämme on ajateltu, että heillä on kielten opinnot vielä tuoreessa muistissa. Samoin on ajateltu, että kun kieliopintoja on koulutusohjelmassamme tarjolla paljon, niin opettajat ehtivät siellä perehdyttää opiskelijoita erilaisiin tekniikoihin, joista kieltenopiskelussa voisi olla hyötyä.

Valitettavasti kokemusteni ja muiden kieltenopettajiemme kokemusten mukaan opettajat eivät kuitenkaan ehdi kiinnittämään riittävästi huomiota näihin seikkoihin pakollisilla kielten opintojaksoilla, sillä opetussuunnitelma ja sitä myötä opintojaksojen tavoitteet on asetettu kansallisella tasolla korkealle. Ammattikorkeakoulun työelämälähtöisestä näkökulmasta johtuen kieliopinnot ammattikorkeakoulussa myös eroavat selkeästi lukion kieliopinnoista joten myös lukiosta tuleville on hyötyä ohjauksesta, jossa heitä perehdytetään kieltenopetuksen ammatilliseen puoleen. Näin ollen varhainen tukeminen ja puuttuminen tukisivat mielestäni opiskelijoita paremmin pakollisilla kielten kursseilla. Tämän vuoksi olisikin mielestäni tärkeää, että Opi oppimaan opintojaksolle lisätään myös kieliopintoihin valmentava kaikille yksikössämme opintonsa aloittaville tarkoitettu opi oppimaan kieliä osuus, jossa käydään läpi oppimistekniikoita, joista on yleisesti hyötyä kieltenopiskelussa. Erilaisten oppimistekniikoiden ja oppimisstrategioiden harjoittelemisesta hyötyisivät varmasti kaikki opiskelijat, mutta erityisesti tästä olisi hyötyä niille, jotka ovat aikaisemmin

menestyneet kielissä heikommin, ja jotka kaipaavat sitä kautta myös ehkä positiivisia kokemuksia ja rohkaisua kieliopinnoissaan.

Kielten opi oppimaan jakso tulisi mielestäni toteuttaa pienryhmissä, jotta kaikki saavat tarvitsemansa tuen ja avun, ja jotta myös opettaja pystyy tutustumaan paremmin opiskelijoihin jo alussa. Olisi hyvä, että kieltenopettajat voisivat jo tässä opintojen alkuvaiheessa luoda luottamuksellisen suhteen opiskelijoihin, näin voidaan ehkäistä ongelmia ja keskeytyksiä varsinaisten pakollisten kielten opintojaksojen aikana. Opi oppimaan kieliä opintojakson tärkein tavoite olisi mielestäni se, että opiskelijat oppivat tunnistamaan itsensä kieltenoppijana. Näin he ymmärtäisivät miten ja millä tekniikoilla juuri he oppivat parhaiten. Tämän vuoksi on tärkeää, että myös kieltenopettajat miettivät omaa rooliaan oppijana ja tiedostavat sen, miten tämä oma rooli kieltenoppijana vaikuttaa opetukseen ja kuinka opetusta voisi tästä näkökulmasta kehittää, jotta siitä tulisi monimuotoisempaan ja se tavoittaisi ja motivoisi paremmin kaikkia eri tyyleillä oppivia opiskelijoita.

Ihanteellista olisi, että kieltenopettajat ehtisivät tämän opintojakson yhteydessä keskustella opiskelijoiden kanssa henkilökohtaisesti heidän aiemmista kokemuksistaan ja tulevaisuuden suunnitelmista. Opiskelijat voisivat myös laatia oman ”kielipolkunsa” eli suunnitelman siitä, miten he aikovat kieliä opiskeluaikanaan oppia ja miten he uskovat sen auttavan heitä myöhemmin työelämässä. Opi oppimaan kieliä opintojaksolla tulee myös ehdottomasti kertoa eri tukimuodoista mahdollisesti oppimis- tai lukihäiriöistä kärsiville ja ohjata niitä, jotka ehkä vielä epäilevät kärsivänsä jostakin oppimisvaikeudesta eteenpäin, jotta he saisivat jo opintojen varhaisessa vaiheessa apua ongelmiinsa. Samoin tällä opintojaksolla voitaisiin kartoittaa opiskelijoiden tarve valmentaville kieltenopintojaksoille, ja ohjata sinne juuri oikeat opiskelijat Valmentavia kieltenopintojaksoa on yksikössämme tarjolla ruotsin ja englannin kielissä, ja ne on tarkoitettu ensi sijassa toisen asteen oppilaitoksista tuleville tai niille, joilla on heikko arvosana näistä kielistä ylioppilastodistuksessa.

5.3.2 Kansainvälistymissuunnitelma

Yksikkömme opetussuunnitelmaan kuuluvat laajat kieliopinnot sekä pakollinen ulkomaanvaihto. Ulkomaanvaihto sijoittuu suurimalla osalla opiskelijoista kolmanteen opintovuoteen. Valmistelut ulkomaanvaihtoa varten aloitetaan kuitenkin jo heti opintojen alussa. Ensimmäisen vuoden opiskelijoille on perinteisesti järjestetty infotilaisuus kansainvälisyyttä koskien. Infotilaisuudessa on kerrottu yleensä kansainvälistymistä tukevista toimista, kuten kotikansainvälistymisestä ja kansainvälisistä projekteista, sekä valmisteltu opiskelijoita jo ulkomaanvaihdon varalta kertomalla heille, mitä vaihtoehtoja heillä on valittavana ulkomaanvaihtopaikaksi.

Infotilaisuus on ollut luonteeltaan varsin luentomainen, mikä tietysti sopiikin hyvin tähän tarkoitukseen. Haluaisin kuitenkin kehittää tätä tilaisuutta niin, että se kannustaisi opiskelijoita itseohjautuvuuteen ja oma-aloitteisuuteen. Tätä ajatellen esittäisin, että tässä tilaisuudessa jokainen opiskelija laatisi itselleen annettujen ohjeiden mukaisen kansainvälistymissuunnitelman. Kansainvälistymissuunnitelmassa opiskelija voisi selittää, mikä on hänen oma henkilökohtainen suunnitelmansa kansainvälistyä. Tässä suunnitelmassa opiskelijat voisivat selittää, mitä kieliä he aikovat opiskella ja miksi, mihin he haluaisivat vaihtoon, tai mitkä voisivat olla varteen otettavat vaihtoehdot vaihtopaikaksi. Opiskelija voisi lisäksi jo tässä yhteydessä miettiä, mitä hän aikoo tulevaisuudessa tehdä, ja miten tämä kansainvälistymissuunnitelma parhaiten tukisi tulevaisuuden työllistymistä. Tämän tyyppinen oma suunnittelu ja pohdiskelu tekisivät asian opiskelijoille läheisemmäksi ja helpommin lähestyttäväksi ja herättäisi heidät ymmärtämään paremmin myös kieliopinnot merkityksen opiskelun aikana.

Suunnitelmassa opiskelijat voisivat myös reflektoida sitä, mitä kokemuksia heillä jo on kansainvälistymisestä, pyytämällä heitä kirjoittamaan kokemuksiaan ulkomaan matkoista tai siitä miten he ovat Suomessa kohdanneet toisista kulttuureista tulevia. Näin opiskelijat voisi saada huomaamaan kuinka kansainvälistyminen on loppujen lopulta varsin arkipäiväinen ja meitä kaikkia koskettava asia, mikä usein unohtuu esitellessä hienoja kalvoja kansainvälisistä projekteista. Tietysti opiskelijat voivat ilmoittaa myös, että heidän kansainvälistymissuunnitelmansa on se, etteivät he aio kansainvälistyä. No, sekin on tietysti jo suunnitelma,

jota ei sinällään pidä väheksyä, mutta uskonpa että tämän suunnitelman noudattaminen vaatii nykyään jo varmaan suurempia ponnisteluja kuin aktiivinen kansainvälistyminen.

Ulkomaanvaihto sijoittuu yleensä kolmanteen opintovuoteen, joten toden teolla opiskeluvaihtojakson valmisteleminen aloitetaan yksikössämme toisen opintovuoden syksyllä. Opiskelijoille järjestetään jälleen tiedotustilaisuus, jossa esitellään tarkemmin eri vaihtopaikat. Tämän infotilaisuuden jälkeen opiskelijat varaavat ajan henkilökohtaiseen haastatteluun, jossa käydään sitten kahden kesken ohjaajan kanssa läpi sopivan vaihtopaikan valintaan liittyviä asioita. Toteutin syksyllä nämä haastattelut ensimmäisen kerran, koin tilanteen erittäin positiiviseksi. Osalla oli jo alussa hyvin selvät suunnitelmat, osa taas oli ensimmäisellä tapaamisella vielä varsin pihalla, mutta muutaman keskustelun jälkeen heidänkin kohdallaan palaset loksahdivat kohdalleen ja sopivan tuntuinen vaihtopaikka löytyi. Uskon, että kansainvälistymissuunnitelman laatiminen ensimmäisenä vuotena voisi lisätä myös näiden haastattelujen sujuvuutta. Ohjaaja voisi ennen haastattelua lukea opiskelijan suunnitelman läpi, ja saisi näin ollen jo jonkinlaisen ennakkokäsityksen opiskelijan suunnitelmista. Keskustelu voitaisiin aloittaa tarkastamalla onko suunnitelma vielä ajankohtainen vai onko opiskelijan mieli muuttunut ja opiskelija muuten pysynyt tavoitteissaan toivomallaan tavalla.

Osa opiskelijoista ilmaisi minulle haastatteluissa tai jo ennen niiden alkamista, että he haluaisivat aloittaa vaihtojakson suunnittelemisen jo aikaisemmin, joten uskon, että kansainvälistymissuunnitelman tekeminen jo ensimmäisenä vuotena saisi opiskelijat pohdiskelemaan asiaa jo hyvissä ajoin ja ohjaisi opiskelijoita myös enemmän itseohjautuvuuteen vaihtoprosessin suhteen. Toivon, että suunnitelman laatiminen saisi opiskelijat huomaamaan, että he voivat itse omilla ratkaisuillaan vaikuttaa omaan kansainvälistymiseensä ja pienilläkin teoilla he voivat vaikuttaa omaan kehittymiseensä kohti tulevaisuuden kansainvälisiä työmarkkinoita

5.4. Kulttuurienvälinen oppiminen käytännön kokeiluja

5.4.1 Vaihto-opiskelijoiden integroiminen kielenopetukseen

Yksikössämme on pyörinyt jo yli kymmenettä vuotta Gateway ohjelma, joka keskittyy idänkauppaan ja sitä tarjotaan nimenomaan vaihto-opiskelijoille. Vuosien kuluessa ohjelmasta onkin tullut varsin suosittu, joten yksikköömme saapuu joka kevät kymmeniä vaihto-opiskelijoita Gateway ohjelmaan. Vaihto-opiskelijat ovat kuitenkin olleet valitettavan eristyksissä omassa ohjelmassaan, eikä heitä ole muutamia satunnaisia yrityksiä lukuun ottamatta juurikaan integroitu yksikköömme kielenopetukseen.

Tänä keväänä pyrimme kahden eri kokeilun avulla muuttamaan tämän hetkistä tilannetta ja pyrimme aktiivisesti integroimaan vaihto-opiskelijoita kielenopetukseen ja luomaan yhteyksiä vaihto-opiskelijoiden ja yksikköömme varsinaisten opiskelijoiden välille. Vaihto-opiskelijoita on ollut yksikössämme tänä vuonna yli viisikymmentä. Saksalaiset olivat jälleen suurin yksittäinen ryhmä ja heitä oli noin parisenkymmentä. Tilanne vaikutti siis erittäin hedelmälliseltä erilaisia tapahtumia ja opetuksellisia kokeiluja varten.

5.4.2 Case 1: Saksalaiset vaihto-opiskelijat apuopettajina

Aloitimme toisen saksanopettajamme, kollegani Sanna Ranta-Nilkun kanssa järjestämällä saksalaisten opiskelijoiden kanssa tapaamisen, jossa tiedustelimme heidän halukkuuttaan tulla mukaan saksan tunneille. Opiskelijat olivat onneksemme erittäin innostuneita tästä mahdollisuudesta ja näin kykenimme heti laatimaan alustavan suunnitelman yhteistyöstämme. Laadimme ohjelman, josta saksalaiset opiskelijat voisivat kokonaisuudessaan saada yhteensä 2 ECTS opintopisteen suorituksen. Tämän lisäksi kaikki jollain lailla tähän ohjelmaan osallistuvat saivat todistuksen (Teilnahmebescheinigung), jolla he voisivat omassa oppilaitoksessaan esitellä täällä tekemäänsä työtä. Saksalaiset opiskelijat olivat Suomessa ollessaan osallistuneet suomen kielen alkeiskurssille, joten heillä oli perustietoa

suomen kielestä ja suurin osa oli myös hyvin motivoitunut oppimaan lisää suomea, joten halusimme yhdistää suomen ja saksan oppimisen toisiinsa tässä kokeilussa. Tällä tavoin halusimme kannustaa myös suomalaisia puhumaan rohkeammin, sillä näin myös he saattoivat esiintyä oman kielensä asiantuntijoina, eikä heidän tehtävään olisi vain yrittää selvittää vieraalla kielellä.

Ensimmäiseksi opetuskerraksi pyysimme saksalaisia opiskelijoita valmistelevaan pienen esityksen omasta oppilaitoksestaan ja kaupungista, jossa tuo oppilaitos sijaitsee. Pyysimme opiskelijoita valmistelevaan esityksensä niin, että myös kieltä vasta vähän opiskelleet pystyisivät seuraamaan esitystä. Opiskelijat valmistivat kaikki oppilaitoksistaan Power Point esitykset, jotka esiteltiin sitten suomalaisille opiskelijoille saksan tunnilla. Esityksen jälkeen suomalaiset opiskelijat jaettiin ryhmiin ja jokaisen ryhmään tuli mukaan vähintään yksi saksalainen. Seuraavaksi opiskelijoille annettiin tehtävä, jossa saksalaiset saattoivat oppia hieman suomea ja suomalaiset saksaa. Opiskelijoiden tehtävänä oli kerätä annetulle lomakkeelle sanastoa ryhmässä tai pareittain. Tehtävänannossa pyydettiin keräämään sanastoa ensin luokkahuoneesta, eli nimeämään luokassa olevia esineitä suomeksi ja saksaksi, ja sen jälkeen opiskelijat saivat lähteä ryhmissä kiertämään rakennusta ja keräämään lisää sanoja ja sanontoja. Opiskelijat olivat hyvin innostuneita tehtävästä ja laativat varsin pitkiä sana- ja sanontalistoja.

Toiseksi opetuskerraksi pyysimme opiskelijoita valmistelevaan jälleen pienet esitykset, tällä kertaa omista kotipaikkakunnistaan, koska osa oli kuitenkin kotoisin muualta kuin opiskelupaikkakunnaltaan. Annoimme opiskelijoille esitysten suhteen varsin vapaat kädet, joten he toteuttivat esityksen eri tavoin. Painotimme sitä, että esitykset olisivat lyhyitä ja selkeitä. Ensimmäinen ryhmä oli tehnyt esitykset siten, että he olivat valmistelleet materiaalia, josta he halusivat keskustella suomalaisten opiskelijoiden kanssa pienryhmissä, joten opiskelijat jaettiin jo heti alussa pienryhmiin, joissa saksalaiset sitten esittelivät kotikaupunkejaan. Tarkoitus oli myös, että suomalaiset kertovat myös omista kotipaikoistaan ja saksalaiset voivat esittää heille kysymyksiä, mutta ensimmäinen ryhmä oli alkeisryhmä, joten suomalaiset olivat vielä varsin arkoja puhumaan.

Toisena tehtävä annoimme pienryhmille edelliseen kertaan liittyvän tehtävän, jossa heidän tehtävänä oli sisustaa huoneita. Osalla ryhmän jäsenistä oli kuva jo sisustetusta huoneesta, jossa oli tavaroita eri paikoissa ja osalla taas tyhjä huone, johon heidän piti toisten antamien

suullisten ohjeiden perusteella piirtää samat esineet kuin sisustetussa huoneessa. Suositelimme tehtävää antaessamme, että saksalaiset kuvaisivat huoneen saksaksi ja suomalaiset suomeksi. Alussa olisi hyvä vielä kerrata eri esineiden nimiä näillä kielillä. Tehtävä sujui varsin hyvin, vaikka välillä osalla kommunikointi ei ehkä ollut kovin sujuvaa.

Toinen ryhmä oli valmistellut myös tätä opetuskertaa varten Power Point esityksen, jossa ryhmän eri jäsenet esittelivät kukin omaa kotipaikkakuntaansa. Esitys oli lyhyt ja se sisälsi runsaasti kuvia, joten sitä oli opiskelijoidenkin helppo seurata, vaikka tytöt puhuivat välillä varsin nopeasti. Tämän toisen suomalaisen ryhmän opiskelijat olivat pitkän saksan lukijoita, joten heillä myös vapaa keskustelu suomalaisten paikkakunnista sujui paremmin. Tehtävän tekeminen pienryhmissä sujui hyvin ja opiskelijat innostuivat vielä keskustelemaan saksalaisen ja suomalaisen ruokakulttuurin eroista. Osa suomalaisista opiskelijoista turvautui englantiin, kun saksa ei tuntunut riittävän. Tähän emme puuttuneet mitenkään, sillä koimme, että tärkeintä oli se, että opiskelijat tutustuvat toisiinsa ja keskustelevat.

Opiskelijoiden tehtävänä oli lisäksi järjestää saksalainen ilta ja kirjoittaa raportti. Raportissa opiskelijoiden tuli käsitellä jotain saksalaiseen kulttuuriin liittyvää teemaa, tai käsitellä kulttuurieroja. Lisäksi opiskelijoiden tuli reflektoida raportissa, sitä mitä he olivat tähän ohjelmaan osallistumisen kautta oppineet. Raportin refleктоivassa osuudessa opiskelijat pitivät tätä kokemusta varsin myönteisenä. Eräs opiskelija totesi sen vahvistaneen hänen pyrkimyksiään kohti opettajan uraa. Opiskelijat myös tullessaan tietoisemmaksi siitä, kuinka vaikeata on oppia kieltä, kun osa heistä näki ensimmäistä kertaa omaa äidinkieltään opettavan vieraana kielenä. Osa opiskelijoista myös piti hyvänä opettajien omaksumaa tarkkailevaa roolia. Opiskelijat olivat kokeneet saaneensa luottamuksellisen ja mukavan kontaktin toisiinsa, kun opettajat pysyivät taka-alalla.

Opiskelijat järjestivät myös saksalaisen illan, joka oli avoin kaikille. Tapasimme muutaman kerran ennen iltaa, mutta päätimme antaa opiskelijoille vapaat kädet suunnittelun suhteen. Opiskelijat valmistivat perinteistä saksalaista ruokaa, toivat paikalle musiikkia ja valokuvia Saksasta. Ilta järjestettiin grillauksen vuoksi ulkona, ja paikalle kutsuttiin sekä opiskelijoita että henkilökuntaa. Ilta onnistui kohtalaisesti, mutta ohjelma, tai sen puute muodostui meidän ohjaavien opettajien mielestä ongelmaksi. Saksalaiset opiskelijat keskittyivät liikaa ruuan laittamiseen, eivätkä tulleet keskustelemaan paikalle saapuneiden suomalaisten kanssa. Samoin suomalaiset pysyivät omana porukkanaan. Tästä opimme sen, että tämän

tyyppiseenkin vapaamuotoiseen iltaan olisi hyvä saada jotain ohjelmaa, jotta opiskelijat pääsisivät kunnolla kosketuksiin toistensa kanssa. Tämän kokeilun pohjalta ideaa voi kehittää eteenpäin.

Tämä kokeilu on ollut mielestäni kaikin puolin opettavainen ja hyödyllinen kokemus. Kokeilumme kautta olemme saaneet hieman vinkkiä siitä, miten nämä ryhmät toimivat ja minkä tyyppiset oppimistehtävät soveltuvat näihin tilanteisiin.

5.4.3 Case 2: Gateway may fair

Englanninopettaja kollegani kanssa keksimme toisen idean, jonka kautta vaihto-opiskelijat voisivat saada lisää kontakteja suomalaisiin opiskelijoihin ja jota kautta myös suomalaiset saisivat lisää mahdollisuuksia tutustua vieraisiin maihin ja kulttuureihin kotonaan. Ideana oli järjestää eräänlaiset kansainväliset messut, jossa järjestettäisiin eri maiden esittelytuokioita ja lisäksi opiskelijat voisivat pystyttää koulun tiloihin messupöytiä, joilla he voisivat niin ikään esitellä omaa maatansa. Tilaisuuteen kutsuttaisiin tietysti henkilökuntaa ja opiskelijoita ja ilmoituksia pyrittäisiin jakamaan myös laajemmin lähialueille.

Järjestimme tapaamisen, jossa esittelimme ideamme vaihto-opiskelijoille, ja he innostuivat ajatuksesta. Pyrimme siihen, että jokaisen maan edustajat saavat esitellä omaa maatansa. Ainoa ongelma tähän liittyen oli se, että vaihto-opiskelijoita oli aika epätasaisesti eri maista, esimerkiksi saksalaisia oli lähes kaksikymmentä, kun taas esimerkiksi Intiasta ja Kiinasta oli vain yhdet opiskelijat.

Markkinoimme tapahtumaa myös paikallisille ja yritimme saada oppilaita mukaan myös erityisesti paikallisesta lukiosta ja peruskoulusta. Valitettavasti kauhavalaiset eivät kuitenkaan innostuneet tulemaan paikalle, ja peruskoulustakin saapui vain yksi ryhmä. Jos tästä tapahtumasta tulee perinne, kannattaakin päivä sijoittaa hieman parempaan ajankohtaan ja markkinointi tulee aloittaa jo aiemmin ja kohdentaa paremmin. Vaihto-opiskelijat ovat myös järjestäneet keskenään international cuisine evening - tapahtuman, jossa he ovat tarjonneet oman maansa perinteisiä herkuja. Nämä kaksi tapahtumaa voitaisiin varmasti tulevaisuudessa yhdistää, jolloin paikalle saataisiin varmasti houkuteltua lisää ihmisiä.

6 POHDINTAA

Olen tässä kehittämishankkeessani pyrkinyt kehittämään yksikköämme saksan kielen opetusta, erityisesti valinnaisia opintojaksoja. En ehkä pystynyt luomaan useita konkreettisia toimintatapoja valinnaisia opintojaksoja varten, mutta olen saanut hyvän kokonaiskuvan siitä, mihin opintojaksoilla pitäisi keskittyä ja mitä alueita pitäisi vielä kehittää. Olen tyytyväinen tekemiini kokeiluihin, jotka ovat antaneet paljon vinkkejä tulevaisuuden opetukseen ja koen oppineeni näistä uusista opetuskokeiluista paljon. Haluan tulevaisuudessakin olla mukana kehittämässä opetustamme ja mahdollisuuksien mukaan haluaisin vielä kokeilla uudestaan tiimiopettamista.

Oma pedagoginen osaamiseni ja itseluottamukseni on lisääntynyt tämän kehittämishankkeen myötä. Tunnen myös vahvistaneeni osaamistani ja tietojani kulttuurienvälisen viestinnän ja kulttuurienvälisen kompetenssin opettamisen alueella. Aioin pyrkiä välittämään näitä asioita osaltani kielten opetukseen. Yksikköömme on myös suunnitteilla uusi kulttuurienvälisen viestinnän opintojakso, jonka saan toteuttaa, joten kehittämistä tällä saralla riittää minulle edelleenkin.

Kehittämishankkeen toteuttaminen on ollut mielenkiintoinen, opettavainen ja antoisa projekti, jonka myötä tunnen opettajuuteni kehittyneen huomasti.

LÄHTEET

Taina Juurakko-Paavola (toim.): Ammattikorkeakouluopiskelijoiden kielitaito ja sen arviointikäytänteet. HAMKin julkaisuja 1/2005. Hämeenlinna 2005.

Seppo Helakorpi & Anita Olkinuora: Asiantuntijuutta oppimassa. Ammattikorkeakoulupedagogiikkaa. WSOY. Porvoo 1997.

Pauli Kaikkonen: Kulttuuri ja vieraan kielen oppiminen. WSOY. Juva 1994.

Taina Juurakko & Anneli Airola: Tehokkaampaan kielenoppimiseen. HAMKin julkaisuja. Hämeenlinna 2002.

Mikko Lehtonen: Merkitysten maailma. 3.painos. Tampere 2000.

Pauli Kaikkonen: Autenttisuus ja sen merkitys kulttuurienvälisessä vieraan kielen opetuksessa. Teoksessa P. Kaikkonen ja V. Kohonen (toim.) Minne menet kielikasvatus? Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. 49-61. Jyväskylä 2000.

Kaisu Korhonen: Mitä kehität? Kielitaitoa vai kulttuurienvälistä kompetenssia? Artikkelijulkaistu Suomen kieltenopettajien liiton lehdessä Tempus 5/05. S-14-15.

Outi Frisk & Heikki Tulkki: Kulttuuriavain. Keuruu 2005.

Kari Immonen: Kulttuurihistoria Turun yliopistossa. Artikkelijulkaistu Turun yliopiston avoimen yliopisto-opetuksen opinto-oppaassa Kulttuurihistoriallinen näkökulma menneisyyteen. Turku 2003.

Pia Lindgren: What colour are the zebra's stripes? Business bachelor students' perceptions of teaching and learning intercultural communication. Research reports from Turku Polytechnic 16. Turku 2005.

Leena Salo-Lee: Me ja Muut. Kulttuurienvälinen viestintä. YLE-opetuspalvelut. Jyväskylä 1996.

JAMK :n opettajakorkeakoulun SISU -projektin verkkosivusto:

<http://www.vte.fi/sisu/oppimisk/> (6.5.2006)

Liite 1

KYSELY KIELTEN KEHITTÄMISHANKETTA VARTEN**AMK02-vuosikurssi**

Missä olit ulkomaanvaihdossa ja kuinka kauan?

Kuinka kauan olit lukenut koulussa kieltä, jota käytit vaihto-opiskelusi ajan?

Käytitkö vierasta kieltä vaihto-opiskelusi aikana

harvoin (liikuin yleensä muiden suomalaisten mukana)

jonkin verran (enimmäkseen opintoihin liittyen)

paljon

koko ajan (kaikki ystävänikin olivat ulkomaalaisia)

Auttoivatko aiemmat kielten opinnot Yrittäjyyden yksikössä opintojen ja muun tutustumisen alkuun pääsemisessä

vähän

jonkin verran

paljon

Uskalsitko käyttää vierasta kieltä heti aluksi uudessa maassa? Jos et, mikä oli syynä?

Miten kieltenopetusta pitäisi mielestäsi kehittää Yrittäjyyden yksikössä ennen vaihtoon lähtöä? (mitä pitäisi olla enemmän / vähemmän, mitä konkreettisia aiheita)

Jos teillä vielä olisi englannin tai saksan tunteja, mihin haluaisit syventyä? Mistä uskoisit olevan hyötyä myös työelämässä

Kohtasitko ”kulttuurishokkia” tai muita ongelmallisia tilanteita (ei pelkästään kieleen liittyen)? Mitä?

Muita kommentteja kielten opetukseen liittyen?!

KIITOS VASTAUKSISTA J

Liite 2

KYSELY KIELTEN KEHITTÄMISHANKETTA VARTEN

TULOKSIA

VASTAUKSIA YHT. 34 kpl.

Kysymys 1: Missä olit ulkomaanvaihdossa ja kuinka kauan?

Vastaukset jakautuivat seuraavalla tavalla:

Argentiina	1
Australia	1
Bulgaria	4
Espanja	1
Hollanti	2
Liettua	1
Romania	1
Ruotsi	2
Saksa	12
Tanska	1
Tsekki	2
Unkari	1
USA	3
Viro	1
Suomi (Gateway)	1

Kysymys 2:

Kuinka kauan olit opiskellut kieltä, jota käytit vaihto-opiskelusi ajan?

Vastaus: 30 vastaajista oli opiskellut käyttämäänsä kieltä yli 7 vuotta, joista 2 Yrittäjyyden yksikössä (poikkeuksena ruotsi jota oli opiskeltu yksikössä vain 1 vuosi).

2 vastaajista oli opiskellut käyttämäänsä kieltä 2 vuotta vain Yrittäjyyden yksikössä.

ja 2 vastaajista oli opiskellut käyttämäänsä kieltä alle vuoden tai ei lainkaan.

Seuraavaksi yli 7 vuotta käyttämäänsä kieltä opiskelleiden vastaukset kysymyksiin:

Kysymys 3:

a) harvoin 0

b) jonkin verran	6
c) paljon	10
d) koko ajan	14

Kysymys 4:

a) vähän	1
b) jonkin verran	18
c) paljon	10
ei vastausta	1

Seuraavaksi kaksi vuotta käyttämäänsä kieltä opiskelleiden vastaukset kysymyksiin:

Kysymys 3:

e) harvoin	1
f) jonkin verran	1
g) paljon	0
h) koko ajan	0

Kysymys 4:

d) vähän	0
e) jonkin verran	1
f) paljon	0
ei vastausta	1

Seuraavaksi alle vuoden käyttämäänsä kieltä opiskelleiden vastaukset kysymyksiin:

Kysymys 3:

i) harvoin	0
j) jonkin verran	1
k) paljon	1
l) koko ajan	0

Kysymys 4:

g) vähän	1
h) jonkin verran	1
i) paljon	0
ei vastausta	0

Kysymys 5:

Vastaukset 28 vastaajista uskalsi mielestään käyttää vierasta kieltä heti. Vain yksi vastaajista koki mielestään alkukankeutta ja yksi jätti vastaamatta.

Kysymys 6:

Vastauksia/ ehdotuksia kaikilta vastanneilta:

ei kehitettävää 13

kehitysideoita

- käytännön asioita 6
- enemmän valinnaisia kieliä, esim espanja
- puheharjoituksia 7
- small talk, vapaata keskustelua 4
- ääntämisharjoituksia 2
- enemmän englantia
- yhteistyötä esim. ryhmätöitä vaihto-opiskelijoiden kanssa
- erillisiä puhekursseja 2

Kysymys 7:

Vastauksia/ ehdotuksia kaikilta vastanneilta:

ei vastausta 12

- business sanasto 7
- itseopiskelumateriaalia
- puhuminen 6
- keskustelu 5
- kuunteleminen
- sanasto 2
- Asiakirjat,
- suullinen liikeviestintä 2
- projekti vieraalla kielellä
- teollisuussanasto
- sanan selittäminen, ymmärtäminen
- käytännön tilanteet
- natiivi opettajia puhekursseilla

Kysymys 8:

Vastauksia/ kokemuksia kaikilta vastanneilta:

ei kokemuksia kulttuurishokista 25

- hyvin pieniä
- saksalaiset ovat tiukkoja
- aksentti ja slangi
- alussa, koska ympärillä päätettiin vierasta kieltä
- säästäminen elintapana, kaikki maksaa
- alussa elintasoerot
- kaikenmoista pientä
- kyllä (ei selitystä)
- pientä koti-ikävä

Muita kommentteja:

- Kuusi vastaajista ilmaisi tässä kohtaa tyytyväisyytensä opetukseen
- kaikki, jotka todella haluavat oppia/kehittyä kielistä saavat kaikki eväät tämän laitoksen opetuksesta